

ԿՐԹՆԱԿԱՆ

Հաճոյքով հոս կը դնենք Նորին Ս. Օծուքիւն Գարեգին Կաթողիկոսի հոգեշունչ խօսքը, սեր խնդրանքով յասկապես Սիոնին դրկուած։ Սոյն քարոզը նկոչք մըն է Նորին Ս. Օծուքեան արդին մատուչի Տակ եղող Կրօնական հաստիւն։

ԴԱՐՁ

ԴԷՊԻ ԼՈՒՍԱԻՈՐ ԿԵԱՆՔԸ

(ԱՆԱՌԱԿԻ ԿԻՒՐԱԿԻՆ)

Կորուսեալ է՝ եւ գաւ
(Ղուկ. ԺԵ. 3-24)

Ա

Մեր եկեղեցու հայրերը գեղեցիկ կերպով կարգաւորել են ժամապաշտութեան գործը, երգերն ու շարականները, Հին և Նոր Կտակարանների ընթերցումները, որպէս մի մի փոքրիկ ամբողջութիւն, կապելով զէպքերի, տօնների կամ որոշ գաղափարների հետ։ Այս վերջին կարգաւորութիւնը, յատկապէս, աչքի է ընկնում Մեծի Պահոց Կիւրակիւնների ընթերցումների դասաւորութեան մէջ։ Ընթերցումների ամանց անունով էլ կոչուած են Կիւրակիւնները։ Այս օրուան Կիւրակին Աճառակի Կիւրակի է կոչուում այն պատուական առակի անունով, որ անառակ որդու դարձի պատմութեան է վերաբերում։ Ընթերցողների յիշողութեան մէջ վերականգնացնելու և մեր խօսքի հասկացողութիւնը գիրացնելու համար՝ տալիս ենք առակի համառօտ բովանդակութիւնը։

Մի մարդ երկու որդի ունէր։ Կրտսերը հորից ստանալով իրեն հասանելիք ժառանգութեան բաժինը, զնաց օտար աշխարհ, և շուաշտութեամբ վաճեց իւր ստացած ամբողջ կարստութիւնը։ Նորա չար բաղդից այդ երկրում սով սկսաւ և նա ստիպուեցաւ, հրեայի համար ամենից անարգ գործը, խոզաբաժութիւն յանձն առնել իւր սնունդը հոգալու համար։ Բայց յոյն իսկ խոզերի առաջ թափած մնացորդներից էլ բաժին չէր հասնում նորան։ Իւր ամենածանր նեղութեան մէջ իշեց հոր հացալից տունը, բազմաթիւ ծառաներով, և որդից գնալ հոր ոտներն ընկնել, որ անարժան լինելով որդի

կոչուելու, ընդունէ որպէս մէկը իւր ծառաներից։ Անառակ որդին երբ մօտեցաւ և հայրը լսեց նորա գալուստը, ընդառաջ զընաց, զրկեց և համարւեց, պատուիրեց նոր զգեստ հագցնել, պարարտ եղներից մէկը մորթել և ուրախութեան խնջոյք պատրաստել, «Ձի այս որդի իմ մեռեալ էր՝ և եկեաց, կորուսեալ էր և գտաւ»։

Մեծ եղբայրը, հրաշալից տուն դարձաւ և իմացաւ պատճառը ուրախութեան, իւր գոգոհութիւնը յայտնեց հորը։ Այսքան ժամանակ քեզ հետ եմ և հաւատարմութեամբ իմ որդիական պարտաւորութիւններս եմ կատարում, մի ուլ անգամ չտուիր, որ ընկերներիս հետ ուրախանամ, իսկ քո այս որդին, որ հարստութիւնդ անառակութեամբ վատնեց, պարարտ եղը մորթեցիր նորա համար։ Բայց հայրը մեղմութեամբ պատասխանեց. «Որդեակ, դու միշտ ինձ հետ ես, և ինչ որ իմա է, քոն է, բայց քո այս եղբայրը մեռած էր և կեանք ըստացաւ, կորած էր գտնուեցաւ»։

Բ

Այս պարզ, բայց պատկերաւոր, սրտառուչ և գեղեցիկ առակի մէջ ամփոփուած է աւետարանական քարոզութեան ամենամեծ գաղափարներից մէկը, երկնաւոր Հօր անսահման գթութիւնը դէպի մարդկային հոգին և նորա բարձր գնահատութիւնը։ Այս միեւնոյն գաղափարը մեր Տէրը այլ և այլ ձևերով արտայայտել է իւր քարոզութիւնների մէջ։ Երկնաւոր Հայրը գթութեան կատարելութիւնն է, որին պիտի հետևեն մարդիկ, նորա խնամքին են ենթարկուած բոլոր մարդիկ, որոնց զլխի մաղերն անգամ համրուած են նորա կողմից։ Եթէ երկրաւոր հայրերը, որ չար են, պակասաւոր, իրենց հաց խնդրող որդուն քար չեն տալ և ոչ ձուկ խնդրողներին՝ օձ, որչափ ևս առաւել երկնաւոր և բարի Հայրը։ Մարդկային հոգին, անձը թանգ է և արժէքաւոր Աստուծոյ համար։

Բայց այդ միեւնոյն գաղափարները աւելի շեշտուած և աւելի պայծառ կերպով արտայայտուած են այս օրուան ընթերցումներին մէջ։ Քրիստոսի մեծաւորութիւնը մաքսաւորներին և մեղաւորներին, որոնք գալիս էին նրան լսելու, բամբասանքի չիւթ էր դարձել փաբիսցիների և դպիրների կամ

սահուկեցիների համար, և խէթ աչքով էին նայում, որ նա ուտում, խմում է, նստում, կանգնում նրանց հետ: Ուրիշ անգամ նա ասել էր արդէն, թէ տէր եկի կոչել զարգարս՝ այլ զմեղաւորսն (Մթք. Թ. 13): Այժմ բացատրում է իւր միտքը աւելի պարզ, առակաւոր կերպով. հովիւը հօտը թողնում և փնտռելու է գնում իւր կորսւած ոչխարը, և երբ գտնում է, ուրախանում է: Կինը, որ կորցրել է իւր տաս զրափներից մէկը, որոնում է տան ամէն անկիւնները և երբ գտնում է, ուրախանում է ինքը և ուրախակից անում իւր զրացիներին: Այսպէս, ամէն մի կորած հոգու գիւտը, ամէն մի մեղաւորի զարձր ուրախութեան պատճառ է հրեշտակների և Աստուծոյ համար երկնքում:

Անասուկ որդին երբ եկաւ, հայրը նորան չյանդիմանեց, քննութեան չենթարկեց, թէ ինչպէ՞ս վատնեց իւր հարստութիւնը, ինչպէ՞ս անասուկ կեանք վարեց, այլ զրկարաց ընդունեց նորան, համբուրեց, ուրախացաւ և խնջոյք սարքեց: Բաւական է, որ վերադարձել է մոլորուած որդին, բաւական է որ հասկացել է իւր սխալը և դարձել եկել, մեռելութիւնից յարուսթիւն է առել, փրկուած է նորա թանկագին հոգին, ակորուսեալ էր՝ և գտաւ: Մնացածները երկրորդական են: Լայնախոհ, ներողամիտ և սիրող երկնաւոր Հօր պատկերն է զծագըրուած աշտեղ զէպի մարդը, զէպի մարդկային թանկագին հոգին: Մարդասիրութեան, անձի կամ հոգու գնահատութեան մանրաբարձր արտայայտութիւնը բոլոր կրօնների և մարդկութեան պատմութեան մէջ, և բոլորովին տարբեր, մեր սովորական մտածողութեան և հասկացողութեան չափանիշներէն:

Մեր Տիրոջ կոչումը փրկիչ բառով է սահմանուած, փրկիչ բարոյական մտքով: Նա չէր եկել նիւթական կամ արտաքին, քաղաքական կամ տնտեսական հասկացողութեամբ փրկութիւն բերելու. նորա կոչումը շատ աւելի բարձր էր, յաւիտեական: Նա եկել էր աւելի թանգ բանի համար, հոգիների փրկութեան և նրանց արժէքի բարձրացման համար, «Ոնդրեցէ՛ք նախ զարքայութիւն Աստուծոյ եւ զարդարութիւն նորա, և այդ ամենայն յաւելցի ձեզ» (Մթք. Զ. 33): Արգարութեան գաղափարը (ևւե-

տարանի մտքով ոչ միայն հակադրութիւն չէ քաղաքական ճշմարիտ ազատութեան և ժողովրդական կեանքի բարօրութեան, այլ և նրանց հիմքը պիտի լինի: Մարդկային յարաբերութեան մի նոր չափանիշ էր բերել, սիրոյ և եղբայրութեան, հոգիների հաւաստութեան եւ գնահատութեան գաղափարը: Մի է Աստուած, և նա երկնաւոր Հայրն է ամէնքի: Հոգիների մէջ ազդի և սեռի խտրութիւն չկայ, արտօնեալ և իրաւագործ չկայ: Բոլորն էլ հաւաստաւպէս թանգ են Աստուծոյ համար և թանգ պիտի լինին իրար համար. «Սիրեցեալ զրնկեր քո իբրեւ զանձն քո»։ Եւ որովհետեւ թանգ է ամենայն հոգի կամ անձն, ուստի և կորուսեալի գիւտը կամ զարձը, ուրախութիւն է Աստուծոյ համար: Բայց ոչ միայն այդ, այլ և պէտք է կորուսեալի յետեւից գնալ, փնտռել և գտնել նորան: Այս է պատճառը, որ քրիստոնէութեան առաջին զարբերիչ բարի հովիւը գտած ոչխարը ուսին նիւթ է դարձել արձանագործութեան: Հոգիների ազատութեան կամ փրկութեան, նրանց բարձրացման համար է եկել Քրիստոսը. Աստուած մեղաւորի մահը չի կամենում, այլ նորա զարձը և կեանքը: Այսպէս են ըմբռնել և հասկացել եկեղեցական մեծ հայրերը. ըստ Աթանասի Քրիստոս մարդացաւ, որպէսզի մարդը աստուածանայ:

Ասացինք, թէ տարբեր են այս մտքերն ու ըմբռնումները մեր սովորական հասկացողութիւններից: Մենք ուրիշների մէջ, շատ յաճախ, միայն պակասաւոր կողմն է որ տեսնում ենք, փոքր պակասութիւններն իսկ խոչընդոտ պակիւով դիտում, մինչդեռ պէտք էր նախ զրազան կողմերը որոնել և ըստ այնմ դատել: Սովորական, լուսմարդկին անգամ, որոնց տիպն է այստեղ աւագ որդին, հաւատարիմ իւր որդիական արտաքին պարտականութիւնների կատարման մէջ, չի տեսնում կարելորդ, երբ հաշիւներով է մօտենում խնդրին: Նորա համար էական չէ, որ եղբայրը տուն է դարձել, այլ որ հայրը ըստ արժանւոյն չէ գնահատել իւր հաւատարմութիւնը, իւր կարծիքը: Իսկ փարիսեցիներ ու աւուրկեցիները միայն արտաքինն են տեսնում ու դատում, ուրիշի աչքի չլիւզն են տեսնում, իրենց աչքերում գերան լինելով: «Շնացող կնոջ» մէջ միայն քարկոծման արժանին,

